

daaraan rekenplichtig en deze ambtenaren zullen juist uit den aard van hun betrekking er toe geroepen worden, den Gemeentebesturen het meest op hun feilen en tekortkomingen te moeten wijzen, ja heel dikwijls zware lasten voortvloeiende uit deze wet, hun moeten opleggen.

Die rekenplichtigheid brengt nog een bezwaar met zich n. l., dat hoogstwaarschijnlijk al de leden dier gezondheidscommissiën volgens art. 23 der gemeentewet verstoken zullen zijn van het lidmaatschap van den Raad, als hierin tenminste niet voorzien wordt.

Ook acht ik het ten slotte uit een finantieel oogpunt hoogst onbillijk, waar de invoering der wet zeer zeker nieuwe administratiekosten voor de gemeenten na zich zal sleepen, de uitvoering evenzoo meer finantieele lasten, dat dan ook nog aan die gemeenten de kosten dier Rijksgezondheidscommissiën op de schouders gelegd zullen worden.

Om al die bezwaren te voorkomen, heb ik dan ook in de afdeeliningsvergadering voorgesteld, art. 24 aldus te veranderen :

Aan elke Gezondheids-Commissie wordt jaarlijks, na Gedeputeerde Staten gehoord, een vaste som uit 's Rijkskas toegekend ter bestrijding van haar uitgaven, uit welke som ook de reis- en verblijfkosten der leden en van den Secretaris worden voldaan.

De laatste alinea's kunnen dan gevoegelijk verdwijnen en de voordeelen van die wijziging zullen zijn, dat :

- 1°. de Gezondheids-Commissiën aan het Rijk rekenplichtig worden ;
- 2°. de Gedeputeerde Staten de Regeering voorlichten kunnen omtrent de noodzakelijke behoeften dier commissiën ;
- 3°. de leden, vooral ten plattelande, vrije onafhankelijke mannen kunnen zijn, waardoor een betere uitvoering der wet verzekerd wordt ;
- 4°. de gemeenten al weder niet door zware lasten, voortvloeiende uit hoogstnoodzakelijke Rijkswetten, gedrukt worden ;
- 5°. de invoering alsmede de uitvoering minder tegenkanting en minder bezwaren ondervinden zal.

Deze voorgestelde wijziging is met bijna algemeene stemmen aangenomen en het zou m. i. ook hoogstwenschelijk zijn, dat van wege het Hoofdbestuur onzer Maatschappij een krachtige poging aangewend werd bij de Regeering, om Art. 24 in dien vorm gewijzigd te krijgen.

Mochten de meerdere uitgaven, die deze verandering noodwendig veroorzaken, als hoofdargument gebruikt worden tegen de totstandkoming dezer zoo hoogstnoodzakelijke regeling, dan ware het maar beter, dat het jaar 1900 deze wet niet geboren zag worden.

Heerjansdam, Nov. 1899.

Dr. J. A. RUIJS.

OVER DE AETIOLOGIE VAN DEN MORBUS BARLOWII.

In het *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1899, n°. 19, schreven wij eenige opmerkingen over de aetiologie van den morbus Barlowii, welke in het kort samengevat, hierop neerkomen :

- 1°. De morbus Barlowii wordt naar de overtuiging van de meeste kinderartsen teweeggebracht door eenzijdige voeding met kunstmatige praeparaten, in het bijzonder door te langdurig gesteriliseerde melk.

20. Den samenhang tusschen de voeding met gesteriliseerde melk en het ontstaan dezer ziekte denkt men zich zoo, dat de langdurige verbitting sommige, voor de stofwisseling noodzakelijke bestanddeelen doet uiteen vallen. Deze hypothese, ofschoon nog niet bewezen, lijkt ons om haar eenvoudigheid aannemelijk en met de feiten in overeenstemming.

Nu komt Dr. TEN SIETHOFF (dit *Tijdschrift*, n°. 22) zich beklagen, als hadden wij hem kwalijk genomen, dat hij in een vorig opstel (*Geneesk. Bladen*) deze hypothese aan kritiek onderwerpt. Een bij uitstek ongerechtvaardigde klacht. Want Dr. TEN SIETHOFF heeft de hypothese, die den samenhang tracht te verklaren tusschen het steriliseeren der melk en het optreden van den morbus Barlowii niet aan eerlijke kritiek onderworpen. Hij heeft bedoelde hypothese *verkeerd weergegeven* en toen verworpen. In zijn opstel (*Geneesk. Bladen*) toch, trekt hij steeds te velde tegen de meening, als zou het *steriel zijn* der melk den morbus Barlowii veroorzaken, een meening die — zoover wij weten — behalve door Dr. TEN SIETHOFF nooit door iemand werd uitgesproken. Hij verwarde het *steriel zijn* met het *steriliseeren* en de door hem slecht begrepen hypothese werd van de hand gewezen onder de leuze: Weg met de mystiek in de wetenschap. Het wil ons echter toeschijnen, dat de hypothese, die in den door Dr. TEN SIETHOFF verkeerdelijk aangegeven vorm al zeer zonderling klinkt, in haar juiste bewoordingen gezet, een rationeele verklaring geeft. Dit was de quintessence van ons betoog. Doch in zijn antwoord erkent Dr. TEN SIETHOFF zijn begripsverwisseling niet; spreekt er zelfs met geen enkel woord van, maar wijdt uitvoerig uit om aan te toonen, dat de hypothese, door ons zelf immers herhaaldelijk onbewezen genoemd, alles behalve bewezen is!

Toch was het niet in het minst de lust tot kritiseeren, die er ons toe bracht op Dr. TEN SIETHOFF's verkeerd weergegeven eener hypothese opmerkzaam te maken. Immers — het wordt ook door Dr. TEN SIETHOFF, thans in voor elkeen ontwijfelbare bewoordingen, erkend — de morbus Barlowii is een ziekte, die onbehandeld zeer ernstige gevolgen kan hebben, terwijl het vervangen van een ongeschikt voedingsmiddel door een doelmatige voeding zoo goed als altijd in korten tijd genezing brengt. Nu meenden wij, dat men eerder een wijze van behandeling zal instellen, wanneer men daarvoor een rationeele, zij het ook nog niet bewezen, verklaring kent, dan wanneer deze behandeling een onverklaarbare wordt genoemd. Wij vreesden derhalve, dat Dr. TEN SIETHOFF's stuk in de *Geneesk. Bladen* de rationeele behandeling dezer ziekte, een zaak van zoo groot praktisch belang, in den weg zou staan. Dat vreezen wij ook nu nog. Want waarlijk, wij meenen dat de Heer TEN SIETHOFF den invloed van zijn geschrift, en ook de lust tot lezen zijner Hollandsche collega's, onderschat. Dat Dr. TEN SIETHOFF, „over-tuigd is, dat slechts weinigen zijn opstel gelezen hebben”, en „dat hij niet „zoozeer heeft geschreven om gelezen te worden, als wel om zwart op wit te „laten drukken, wat op dat oogenblik zijn meening was” (blz. 1051), kan immers niet verhinderen, dat het niettemin gelezen wordt. De *Geneesk. Bladen* zijn nu eenmaal bestemd om gelezen te worden.

Doch genoeg. Het is ons niet om twistgeschrijf te doen. Onze eenige bedoeling is den collega's er op te wijzen, dat wij in een betrekkelijk aan-

zienlijk aantal gevallen, bij jonge kinderen tijdens het gebruik van één ondoelmatige voeding, in het bijzonder van langdurig verhitte melk, de verschijnselen van den morbus Barlowii zagen optreden, nu eens als typischen vorm, dan weder onder het beeld van de „formes frustes”, en dat *steeds* in korten tijd genezing volgde, zoodra men in de plaats van het langdurig verhitte voedsel of van het kunstmatige voedingspraeparaat rauwe of slechts even opgekookte melk gaf. En eindelijk, dat wij ons een *zij het ook onbewezen*, maar niet onaannemelijke verklaring kunnen denken voor het feit, dat het langdurige *steriliseeren* der melk deze ziekte veroorzaken kan.

Wij achten ons niet in staat onze gedachten nauwkeuriger uit te drukken dan wij thans deden en zullen dus niet meer op deze zaak terugkomen, ook al komt ons misschien nog weer eens iemand als iets geheel nieuws vertellen — gelijk de Heer HAENTJENS uit Putten, in n°. 23 van dit *Tijdschrift*, deed — dat over de aetiologie van den morbus Barlowii de akten nog niet gesloten zijn.

Overigens bewijst ook dit geval weer, dat er een samenhang bestaat tusschen de verschijnselen van den morbus Barlowii en het steriliseeren der melk. Want onder het gebruik van gesteriliseerd voedsel ontstonden de verschijnselen. Zij verdwenen, toen de gekookte melk door rauwe melk vervangen werd, mits gelijktijdig *spirit. ammon. anisat.* werd toegediend. Doch zoodra de rauwe melk weer door gekookte werd vervangen traden (en dat nog al niettegenstaande den spiritus ammon. anisat.!) in omstreeks 14 dagen weder verschijnselen van morbus Barlowii op, zij het ook in mindere mate dan te voren. Met *ongekookte* melk, sinaasappelsap (en het onmisbare spir. ammon. anisat.) gaat het dan verder uitstekend.

Rotterdam, December 1899.

Dr. M. DENEKAMP en Dr. A. A. HJMANS VAN DEN BERGH.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — De geneeskundige krijgstoerusting. De drie Londensche chirurgen, die naar Zuid-Afrika vertrokken zijn, ontvangen ieder van Staatswege een maandelijksch honorarium van f 5000. Er is voor 4 groote vaste hospitalen gezorgd en voor 4 tusschenstations en 12 veldhospitalen, terwijl 3 hospitaalschepen gereed zijn en 1, een geschenk van Amerikaansche dames, wordt uitgerust. Zieken en gewonden, die vermoedelijk niet binnen een jaar weer „slag- en slachtvaardig” zullen zijn, zooals JAN HOLLAND dat noemt, worden naar Engeland gezonden.

De voeding van den Engelschen soldaat te velde is niet onvoldoende: dagelijks 450—560 gr. vleesch, 560 gr. versch brood, of 450 gr. beschuit of meel; 10 gr. koffie en 5 gr. thee of alleen 20 gr. koffie of 10 gr. thee; ook wel cacao inplaats daarvan; 55 gr. suiker, 42 gr. zout, 1 gr. peper; 10 gr.